

ผู้สูงอายุต้นรู้

ในปัจจุบันครอบครัวไทยมีอัตราการกลายเป็นครอบครัวเดี่ยวมากขึ้น ทำให้มีติระหว่างสายสัมพันธ์ของครอบครัวมีความเปราะบางและอ่อนแอ บางครอบครัวกลายเป็นครอบครัวที่มีเฉพาะมารดากับบุตร บิดากับบุตร ผู้สูงอายุกับเด็ก หรือมีเฉพาะเยาวชนที่อาศัยอยู่เพียงลำพัง ทั้งหมดนี้อาจเนื่องมาจากปัญหาการหย่าร้างของบิดามารดา หรือปัญหาการอพยพแรงงานที่จำต้องอพยพเพียงบางส่วนจากข้อจำกัดทางเศรษฐกิจเพื่อให้ครอบครัวสามารถดำรงชีวิตอยู่ในสังคมได้ ดังนั้นสถาบันครอบครัวจึงเป็นรากฐานสำคัญของสังคม อันจะนำไปสู่ความเจริญยั่งยืนของประเทศชาติ แต่ในขณะเดียวกันแนวโน้มการอยู่ร่วมกันระหว่างพ่อแม่และลูก

กลับมีแนวโน้มลดลง มีความห่างเหินกันมากขึ้น ความรับผิดชอบต่อบทบาทหน้าที่ของแต่ละคนในครอบครัวลดน้อยลงและเปลี่ยนแปลงไป จนนำไปสู่ปัญหาการหย่าร้าง ยาเสพติด คุณแม่วัยใส ผู้สูงอายุใช้ชีวิตไปตามกาลเวลา และอื่นๆ เพิ่มมากขึ้น

ในเวลาเดียวกันครอบครัวเปราะบางเล็กลง ห่างเหินมากยิ่งขึ้น ชุมชนท้องถิ่นจำนวนไม่น้อยถูกทำลายวิธีการคิด การแก้ปัญหา การยอมจำนน การคล้อยตามจากนโยบายบนลงล่างของรัฐบาลชุดแล้วชุดเล่าที่กำหนดให้เปลี่ยนแปลงไปเปลี่ยนมา วัฒนธรรมการเงินราชการไหลเข้าชุมชนไม่ขาดสาย โครงการต่างๆ คิดโดยความต้องการแทนประชาชน มีวัตถุประสงค์ ขั้นตอนการทำงาน ดันนี่บ่งชี้ให้พร้อม ชุมชนถูกกระทำครอบงำ และสูญเสียการคิดเป็นคิดเองได้มาอย่างยาวนาน อ่อนแอด้านการพึ่งตนเองแต่ต้องคิดคล้อยตามจากภายนอกที่เบ็ดเสร็จจากระบบราชการที่มีอยู่ การคิดนอกกรอบ คิดต่าง หลากหลาย สร้างสรรค์

บทิษบ

Section: ประชาชน/-

ปีที่: 41 ฉบับที่: 14690 วันที่: พฤษภ, 31 พ.ค. 61

หน้า: 17(ลางชาย)

หัวข้อข่าว: ผู้สูงอายุดันธุ์

แบบจะสูญเสีย วิธีคิดอิสระของผู้คนแต่ละแห่ง กล่าวได้ว่าหน่วยสำคัญที่ใกล้ชิดเด็กและเยาวชน ครอบครัว โรงเรียน วัด ชุมชน ผู้สูงอายุไม่สามารถเป็นที่พึ่งทางความคิด จิตวิญญาณได้ดังอดีตที่ผ่านมา

พื้นที่บ้านคำเมย ตำบลดุน อำเภอกันทรารมย์ จังหวัดศรีสะเกษ เป็นพื้นที่หนึ่งที่เกิดปัญหาการอพยพแรงงานเข้าเมือง กล่าวคือ พ่อแม่ไปทำงานในเมือง ทั้งลูกหลานไว้ให้ผู้สูงอายุเลี้ยง ทำให้เกิดครอบครัวแหงกลาง เด็กไปทาง ผู้สูงอายุไปทาง ผู้สูงอายุไม่ได้รับการดูแล เคยชินกับวิถีชีวิตเดิม เกิดช่องว่างระหว่างเด็กกับคนสูงอายุ ทำให้หลายครอบครัวมีปัญหา ยาเสพติด

ต้นทุนที่สำคัญของชุมชน คือกลุ่มผู้สูงอายุที่เป็นข้าราชการเกษียณที่มีองค์ความรู้ติดตัว เช่น การปักผ้า การทำบายศรี อังกะลุง การทำการเกษตร การสอนภาษาอังกฤษ การสอนคณิตศาสตร์ เป็นต้น

ผู้สูงอายุในชุมชนไม่ว่าจะเป็นข้าราชการเกษียณที่เดิมมีอาชีพเป็นครู ผู้อำนวยการโรงเรียน ทหาร ดังเช่น นางละม้าย วงศ์ประสาร นายสุบิน สุวรรณ และนายอนุศักดิ์ พิชัยกุล ถูกคิดถึงปัญหาดังกล่าว มีวิธีการคิดที่สะท้อนว่า “วิธีการแก้ปัญหาแบบเดิมไม่สามารถแก้ปัญหาที่เกิดขึ้นได้” จึงเกิดการรวบรวมคนเฒ่าคนแก่ในชุมชนที่อยู่ตามยถากรรม การเป็นภาวะให้กับผู้อื่น ให้มาทำงานที่ทำหาย ปลูกพลังคนสูงอายุให้เห็นคุณค่าในตนเอง หันมาทำงานร่วมกับเด็กและเยาวชนในพื้นที่ การรวมตัวกันของข้าราชการเกษียณเพื่อแก้ไขปัญหาชุมชน ภายใต้แนวคิด “สร้างคุณค่าชีวิตให้กับผู้สูงอายุ เชื่อมเด็กให้อยู่ร่วมกับผู้สูงอายุ” พื้นที่บ้านคำเมยเป็นชุมชนนวัตกรรมผู้สูงอายุ ใช้กลไกในการให้ข้าราชการที่เกษียณอายุดูแลเด็ก ทำกิจกรรมร่วมกัน โดยใช้การปลูกผักเป็นเครื่องมือเพื่อพัฒนาคน สร้างเครือข่าย แบ่งงานกันทำ ปลูกผักนาชนิด ปุ๋ยอินทรีย์ พื้นที่สาธารณะผ่านเวทีประชาคมมาร่วมกันในตลาดนัดขายผักปลอดสารพิษ ราคากถูก สร้างระบบชุมชนเข้มแข็งในการลดช่องว่างระหว่างวัยเด็ก

กับผู้สูงอายุให้แคลง ใช้การทำกิจกรรมในการขัดเกล้าเด็กในชุมชน โดยเด็กมีทั้งหมด 3 กลุ่ม คือ กลุ่มเด็กเล็ก กลุ่มเด็กมัธยม และกลุ่มเด็กนอกระบบ

กิจกรรมเพื่อลดช่องว่างระหว่างวัยในพื้นที่ คือ

ผู้ใหญ่ปลูกผักทำปุ๋ยกันเอง ตัดผักขาย เด็กช่วยทำแปลงผัก รดน้ำต้นไม้ ผู้สูงอายุช่วยสอนหนังสือเด็กในชุมชนทุกวันหลังเลิกเรียน พี่สอนน้องรำเมื่อมีงานประเพณี งานเทศกาลต่างๆ อีกทั้งยังทำให้เกิดนวัตกรรมชุมชน คือ

- “แหตาดี่” เป็นนวัตกรรมที่ชาวบ้านแบ่งพื้นที่การดูแลภายในชุมชน โดยแบ่งพื้นที่ 13 บล็อก มีผู้นำประจำบล็อก ภายใต้หลักคิด “สุขร่วมยินดี ทุกข์ดูแลกัน”

- กิจกรรมเยี่ยมคนชราในเทศกาลวันปีใหม่

- การเข้ามามีส่วนร่วมของผู้สูงอายุในการดูแล

บริหารชุมชนผ่านเวทีประชาคม การคิด ตัดสินใจ การตรวจสอบงบประมาณโครงการของกองทุนต่างๆ ช่วยแก้ไขปัญหาคอรัปชั่น

สิ่งที่จะทำให้เกิดความยั่งยืนขึ้นได้ในชุมชน คือการส่งไม้ต่อระหว่างคนทำงาน การทำงานระหว่างชุมชนกับมหาวิทยาลัย โดยมหาวิทยาลัยที่เข้ามามีบทบาทช่วยแก้ปัญหาในชุมชนนี้ คือศูนย์วิจัยและเริกรวิชาการด้านเด็กและเยาวชน มหาวิทยาลัยราชภัฏศรีสะเกษ จังหวัดศรีสะเกษ จัดตั้งขึ้นภายใต้แนวคิดการทำงานแบบสหวิทยาการ อาจารย์มหาวิทยาลัยที่นำศาสตร์มาประยุกต์ใช้ในการทำงานวิจัยร่วมกับชุมชน เกิดประเด็นวิจัยที่หลากหลาย ซึ่งหนึ่งในนั้นคืองานวิจัยของอาจารย์เสาวลักษณ์ รักชอบ เรื่องกระบวนการกลุ่มเพื่อการเรียนรู้เศรษฐกิจฐานรากของเยาวชนในชุมชน พบว่าแนวทางการเสริมสร้างกระบวนการกลุ่มเพื่อการเรียนรู้เศรษฐกิจฐานรากของเยาวชนในชุมชนบ้านคำเมย แม้ยุทธศาสตร์การพัฒนาหมู่บ้านคำเมยจะเน้นนโยบายขับเคลื่อนงานด้านเด็กและเยาวชนก็ตาม

ในขณะเดียวกันการขับเคลื่อนกิจกรรมของกลุ่มเยาวชนยังอยู่ภายใต้การมอบหมายงานจากชุมชน ในโอกาสต่างๆ เท่านั้น แนวทางการเสริมสร้าง

บทิชน	Section: ประชาชน/- ปีที่: 41 ฉบับที่: 14690 วันที่: พท. 31 พ.ค. 61 หน้า: 17(กลางซ้าย) หัวข้อข่าว: ผู้สูงอายุต้นรู้
--------------	---

กระบวนการเพื่อการเรียนรู้เศรษฐกิจฐานรากของ
 เยาวชนชุมชนบ้านคำเมย สามารถสรุปออกเป็น 7
 แนวทาง ดังนี้ 1) สร้างความเข้าใจในบทบาทหน้าที่ของ
 กลุ่มเยาวชน 2) การจัดกระบวนการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วม
 ร่วม 3) การสร้างศูนย์การเรียนรู้และการสื่อสารของ
 เยาวชนในชุมชน 4) สร้างพื้นที่กิจกรรมให้กับเยาวชน
 5) สร้างกิจกรรมทางเลือก 6) สร้างเครือข่ายแหตาก็

และ 7) สนับสนุนให้เกิดการจัดตั้งสภาเด็กและ
 เยาวชนระดับตำบล

ดังนั้นแล้วเพื่อลดปัญหาช่องว่างระหว่างเด็กกับ
 ผู้สูงอายุ ปัญหาหาเสพติด ควรมีการร่วมมือ
 ร่วมใจ ร่วมพลังกันระหว่างผู้สูงอายุ เด็กและเยาวชน
 ผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย และบุคคลอื่นๆ ในชุมชน สร้าง
 พื้นที่ในการทำกิจกรรมสร้างสรรค์ไม่ว่าจะเป็นปลูก
 ผัก การสอนพิเศษ การใช้เวลาร่วมกัน เด็กและ
 เยาวชนได้หันมาทำกิจกรรม ไม่ยุ่งเกี่ยวกับยาเสพติด
 รวมทั้งได้พัฒนาตัวเองอยู่ตลอดเวลา ในมุมสว่างของผู้
 สูงอายุที่ได้เปลี่ยนแปลงการดำเนินชีวิต ไม่ได้ปล่อยตัว
 เองไปตามกระแส ปลูกพลังในตัวเอง หันมาทำงานร่วม
 กับเด็กและเยาวชนในพื้นที่ การให้ผู้สูงอายุเป็นกลไกที่
 สำคัญในการขับเคลื่อนชุมชน ทำให้ลดอัตราการฆ่าตัว
 ตาย การอยู่คนเดียว การตรอมใจ อีกทั้งสร้างระบบ
 ชุมชนเข้มแข็งและยั่งยืนต่อไปในอนาคต

ผู้สูงอายุต้นรู้ในชุมชนคิดเป็นที่บ้านคำเมย เป็น
 พื้นที่ต้นแบบ (Best Practice) ที่ สสส.สำนัก 4 ให้ทุน
 กับมหาวิทยาลัยราชภัฏศรีสะเกษ ในบทบาทสำคัญของการ
 การนำอาจารย์ นักวิจัยรุ่นใหม่ ที่ใช้กระบวนการวิจัยท้อง
 ถิ่นลงสู่ชุมชนที่สถาบันตั้งอยู่ ขึ้นใจที่ประเด็นปัญหา
 ร่วมกัน ค้นหานวัตกรรมที่เหมาะสม ต้นทุนทางสังคม
 วัฒนธรรมที่มีอยู่ ประชาณผู้สูงอายุ กลุ่มแกนนำเด็กและ
 เยาวชนมาช่วยกันคิด เน้นการมีส่วนร่วมภายในชุมชน
 กันเอง พัฒนาศักยภาพทุกกลุ่มก่อนไปด้วยกัน เป็นองค์
 รวมของการพัฒนาคนอย่างยั่งยืน

นี่คือปณิธานของชาวราชภัฏ สถาบันที่ชั้นนำชุมชน
 ได้อย่างแท้จริงมิใช่หรือ

สมพงษ์ จิตระดับ สัจจะวาทีน

ชุตินา ชุมพงค์

ศูนย์วิชาการและเครือข่ายวิชาการ ด้านเด็ก

เยาวชน และครอบครัว

คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย